

Kantola varoo yleistämistä talouskriisin julkisuutta koskemaan kaikkea talouspoliittista ja laajempaa poliittista keskustelua, mutta toteaa kuitenkin: "saattaa olla, että laman kokemukset jäävät poliittisen kulttuurin muistiin ja vaikuttavat laman jälkeenkkin julkisuudessa käytävän keskustelun luonteeseen ja laajuuteen" (s. 281). Vaikenemisen kulttuurilla on Suomessa historiallista jatkumoa. Kantola lainaa Esko Salmisen itsensuuritutkimuksen tietoja ja toteaa, että suomalainen lehdistö mukautui valtionjohdon idänpolitiikkaan erityisesti Tšekkoslovakian miehityksen jälkeen.

Valtaeliitin vaikeneminen ja journalismin itsensuuritraditio ulottuu kuitenkin huomattavasti pidemmälle historiaan eikä lammakakaan ollut mikään päätepiste. Esimerkiksi Euroopan unionin jäsenyydestä äänestettäessä poliittis-taloudellinen eliitti sai taas tahtonsa läpi ja mediajulkisuus vaikenen turvallisuuspoliittisista näkökohdista.

TURO USKALI

Tiedettä tekemään!

Merja Kinnunen & Olli Löytty (toim.):

TIETEELLINEN KIRJOITTAMINEN
Tampere: Vastapaino 2002. 204 s.

Niin paljon kuin erilaisia tekstejä onkin opittu purkamaan, analysoimaan ja imitoimaan, ovat tieteelliset tekstit jääneet usein oudon koskemattomiksi. Ylevien periaatteiden ja laitoskohtaisten oppaiden väliin on jäänyt (k)ammottava aukko, jota Vastapainon uutuus täyttää ansiokkaasti. Merja Kinnusen ja Olli Löytyn toimittama *Tieteellinen kirjoittaminen* käsittelee tiedettä niin teksteinä, kirjoittamisen käytäntöinä, kustannusalan tuotteina kuin mielihyvää tuottavana toimintanakin. Teos yhdistää miellyttävällä tavalla teoriaa ja käytännön neuvoihin. Se on antoisampi kuin monet aiemmat tieteellistä

kirjoittamista käsittelevät teokset, joiden painottuminen pillun paiknan tarkkailuun on ollut omiaan tukahduttamaan orastavia ja vähän vankempiakin tieteellisiä pyrintöjä. *Tieteellisen kirjoittamisen* painopiste on sen sijaan tieteen käytäntöjen sosiaalisuudessa ja kirjoittamisen kommunikatiivisuudessa. Se tekee näkyväksi konventioita, jotka usein tunnustetaan, mutta joita ei turhan usein kirjoiteta näkyviksi.

Minna-Riitta Luukka erittelee artikkelissaan tieteellisen tekstin hyviä ja huonoja puolia. Vaikka apparaatti raskaalta tuntuukin, tarjoaa tiede toisaalta selkeitä kirjoittamisen jäsennessymalleja – tervetulleita etenkin humanisteille ja yhteiskuntatieteilijöille, joille tämän kirja on ensisijaisesti suunnattu. Luukka tarttuu moneen kiinnostavaan kysymykseen. Ohjaako objektiivisuuden ihanne väistämättä passiivilauseiden pariin? Miten olla tieteellisesti kohtelias? Milloin "minää" on tekstissä liikaa, milloin liian vähän? Tieteelliseksi tekstiä ei ainakaan tee ryp-pyotsaisuus, persoonattomuus, passiivisuus, koukeroisuus tai pitkävirkeisyys, summaa Luukka, mutta ei toisaalta itsekään irrottele ihmeemmin.

Tieteellinen sosiaalisuus on konkreettisimmin käsiteltävänä Arja Jokisen ja Kirsi Juhilan artikkelissa, joka käsittelee yhdessä kirjoittamista. Se avaa monia uusia näköaloja yksinäisen akateemisen ahdistuksen ylittämiseksi, mutta ei jätä huomiotta myöskään kollektiivisen toiminnan riskejä. Yrjö Haila opastaa englanniksi kirjoittamiseen selkokielisesti. *Freewriting*-idea on tosin hyödyllinen millä kielellä tahansa: tärkeätä on puhdistaa päänsä uusia ajatuksia estävästä kuonasta. Ensi vaiheen pulpupuilun jälkeen tarvitaan tolkullista sisällöllistä jakoa aloitukseen, käsitteilyyn ja lopetukseen. Tästä eteenpäin voikin turvautua Merja Kinnusen artikkeliohjeisiin, joille luultavasti on paljon käyttöä ainakin jatko-opiskelijoiden koulutuksessa.

On miellyttävää, että *Tieteellinen kirjoittaminen* ei yritä tunkea kaikkia sukupuoleen liittyviä aspekteja yhteen *Naiset ja xx*-tyyli-

sesti otsikoituun artikkeliin, kuten on (ollut) tapana. Liisa Tainio analysoi tieteen tekstien sukupuolittuneisuutta ja evästä sukupuolten hierarkisointien välttämiseen. Tainio kiinnittää huomionsa mm. siihen, miten *peniskateus* ja *protestanttinen etiikka* eivät näytä kaipaavan lähdeviitteitä, mutta *toinen sukupuoli* ja *heteroseksuaalinen matrisi* ikään kuin tarvitsevat beauvoirinsa ja butlerinsa toistuvasti. Jaana Vuori kirjoittaa puolestaan sukupuolineutraaliteuten pyrkivän kirjoittamisen anosta – mitä tapahtuu, kun naisten ja miesten sijaan puhutaankin yksilöistä, persoonista, henkilöistä ja ihmisistä? Vuoren pohdinta on kiinnostavaa ajatellen yhtäältä jyrkkiin sukupuoliasetelmiin ja toisaalta samuuden ihanteeseen nojaavaa tasa-arvokulttuuriamme. Tarjolla on myös käytännön ohjeita herkkään sukupuolieron esittämiseen.

Näkökulmat tiedekirjoittamiseen ovat siis moninaiset. Markku Ihonen kirjoittaa vähälle huomille jääneestä genrestä, tiedekirjakriitistä. Tainion artikkelin lukeneena ihmettelen, miksi esimerkit huonosta tiedekriitistä haetaan niinkin kaukaa kuin 1930-luvun keskusteluista tai 1990-luvun feminististen tutkimuksen sisäisistä keskusteluista – eikä lähempää löytynyt? Markku Ihosen laatimien kriittikiohjeiden mukaisesti mainitsen kaikki kokoeleman kirjoittajat. Pertti Alasuutari kirjoittaa tutkimuksen ja Olli Löytty käsikirjoituksen muokkaamisesta kirjaksi ja Jaakko Heinimäki tieteen popularisoinnista. Jukka Törrönen artikkelissa tiedetekstit alistetaan narratologisen katseen alle. Matti Hyvärinen pohtii kirjoittamista toimintana ja Esa Välvirronen prosessina. Mikko Lehtonen kirjoittaa mielihyvää omassa erillisessä luvussaan.

Tiede on (myös) tunnejuttu – mitä ilmeisin kateus valtasi mielen, kun mietin, miksi tällaista ei ole kirjoitettu aiemmin? Ehkä eräätkin oppinnytykset olisivat valmistuneet aikapäiviä sitten, jos kirjoittamiseen olisi saanut näin tolkullisia ohjeita.

SANNA KIVIMÄKI